

LBRIS

We know
books

**ELISABETA
FURTUNĂ**

ARIPI ȘI CER

VERSURI

CREATOR
BRAȘOV, 2023

CUPRINS

PROLOG – <i>Prof. univ. dr. Simona Antofi</i>	5
ARIPI ȘI CER	13
MĂ GÂNDEAM	14

A P O F A T I C

SAPĂ, OMULE FÂNTÂNĂ!	19
ARUNC CU PIETRE ÎN TIMP.....	20
O PASĂRE SCULPTEAZĂ	21
PASĂREA DE SUB CER	22
DESPRE MĂREȚIE ȘI FRUMUSEȚE	23
UMBRA	25
PAȘI ÎNAPOI	27
ACTORUL	28
DUBLU	30
LOCKDOWN	32
NODURI ȘI PĂSĂRI	34
ZBOR ÎNTORS.....	35
MI-A SPUS UN FLUTURE	36

MI-A SPUS O PASĂRE	37
DACĂ	38
PALIMPSEST VEGETAL.....	40
ORAȘUL FĂRĂ SALCĂMI	41
PASĂRE URBANĂ	42
PAȘII UMBRELOR NOASTRE.....	43
ȚĂRMUL SPERANȚEI.....	44
ÎNCHIDE FEREAȘTRA!.....	45
ORA ILUZIEI	46
SPRE UNDEVA.....	47
ORA HAIJINILOR	48

CATAFATIC

RUGĂ PENTRU UN PEREGRIN	51
LA RĂSCRUCE DE TIMP ȘI DE ÎNDOIELI.....	54
DE SUB IARBĂ	55
POVESTE DESPRE TATA ȘI BUNICA	56
ARDERE	58
ZIUA ÎNTÂI	59
FRUCTUL	60
NEVĂZUTELE ARIPI	61
RUGĂ.....	62

NĂLUCA	64
O FEMEIE PLÂNGEA LÂNGĂ ZID	66
PARABOLĂ	68
SÂNGERARE ȘI RANĂ	71
LA MARGINE DE SINGURĂTATE	72
LEPĂDAREA DE MINE	74
PASĂRE NĂLUCĂ DE LUT	75
CÂND PLOUĂ	76
HAMURI DE NORI	77
ECOU	78
PE EL ÎL VREAU CĂLĂUZĂ	79
DESPRE PLOAIE ȘI PĂSĂRI ȘI VÂNT	80
SECUNDA	81
ROST	82
PE UMBRA UNUI PAS	83
DUMNEZEU TRECE PRIN IARBĂ	84
SĂ STAU DE VORBĂ	85
O PASĂRE ÎȘI ȚIPĂ AMURGULI	86
SE ÎNSEREAZĂ	87

PROLOG

Noul volum de versuri al Elisabetei Furtună, „Aripi și cer”, poate crea, chiar și pentru cititorii de poezie cu destulă experiență și ani de exercițiu interpretativ în urmă, o stare de neliniște. Benefică, desigur, dar, totuși, neliniște. Deși cele două părți ale volumului, „Aporfatic” și „Catafatic”, sunt menite să dirijeze lectura, evidențind un parcurs inițiativ, o *quête* cu miză identitară în două etape – cunoașterea prin negare, respectiv cunoașterea prin afirmare a divinității, a sinelui aflat într-un parcurs de (auto) revelare, – căutarea unui sens despre care nu se pot spune prea multe într-un limbaj strict rațional. Aceasta deoarece corelările pe care mintea unui cititor de poezie le poate face imediat – poate cu *Psaltirea pre versuri tocmită*, a lui Dosoftei, poate cu psalmii arghezieni – nu funcționează pe de-a-ntregul. În sensul că ambele exemple ilustrează un dialog patetic cu divinitatea, tensionat și oscilant, pendulând între a crede fără nevoia – sau cu nevoia – de confirmare epifanică, și a se revolta, o lamentație cu accente diverse, în substanța poetică a căreia se conjugă – sau se înfruntă – atitudini și stări de spirit diferite, complementare sau disjuncte. Nu regăsim, în versurile

Elisabetei Furtună, revoltă. Nu regăsim nici tăgadă, nici lamentație. Nici teamă, nici senzația de pericol iminent – de la Dosoftei, nici umilința și nici superbia revoltei argheziene.

Aici, sub semnul *măiestrei*, adică al mitului cu accente personale, de asumare a unei experiențe individuale poetice, mai întâi, apoi ființiale, sub semnul păsării măiestre care reunește, în simbolistica ei, măiestria și harul concatenării cuvintelor ca versuri cu dorința depășirii limitelor de cunoaștere date omului, cutezanța este discretă și domolită, sau urmată de sentimentul zădărniceii. O lume duală se naște din cuvinte, a cărei figură de stil fundamentală ne pare a fi dubletul antitetice, construit din simboluri deja grele de încărcătură poetică, având propria lor istorie semantică, precum „bătrânul hidalgo” al cărților și al autoiluzionării, sau forjate *ad-hoc*, din rețele metaforice sau din aluzii intertextuale care se revendică, cu certitudine, de la formația de filolog a autoarei.

Cutezanța aceasta place, așa cum se naște ea în versuri delicate și sensibile – „Mă gândeam într-o zi să mai nasc simfonii/pe sufletul ploii limpezind răsărit de amurg”, „Mă gândeam într-o zi să mai nasc o poveste/fără răni de cuvinte, fără mururi ce se tot prăbușesc.”, chiar dacă este urmată de niște dureroși *Pași înapoi* – „Cai verzi, fantomatici,/în uimire-

afârnați, necheaz-a cădere/rupându-și umbra/din pereți desenați peste/oboseala din rănile mele. Se naște, astfel, o lume în care fluturii sunt ființe eterice, cu *suflete de samurai*, care (se) nasc într-o poveste a lor..., unde *bătrânul hidalgo încă mai caută...* Căutarea, spuneam, este supratema versurilor din acest volum, și ea se face, aici, în *Apoľatic*, fie în direcția scurgerii timpului, fie împotriva cronologiei. Așa cred că trebuie înțelese și aceste întoarceri, aceste răsuciri spre înapoi, dubla atitudine lirică, fața și dosul lucrurilor, *cuvintele și necuvintele, zborul și atârnaarea, omul cu două fețe*, pe față și de-a-ndoaselea, *copacii adormiți de oboseala de a naște muguri*.

Oare cum e să fii închis înapoia orizontului? E întrebarea pe care o iscă poemul *Lockdown*, cutremurătoare și paradoxală, totodată, căci situarea spațială a vocii lirice este înapoia, nu înaintea orizontului, cu alte cuvinte dincolo de orizont, unde omul nu poate ajunge – „Orizontul s-a închis,/ a devenit fum/și apoi s-a stins,/ am rămas spânzurați/doar de clipa banală în care/se zbate memoria cuvintelor noastre/devenite tăcere.” Pentru ca un „Zbor întors” să resemnifice catabaza drept anabază răsturnată, simbol al căutării al cărei sens de manifestare poate fi și descendent, de vreme ce căutătorul are menirea reșezării lumii prin cuvânt – „Haide, omule fântână,/sapă, sapă pân-oi da/din

nou de apă/ca să scapi pământ/de moarte, și să faci/cuvânt din humă/și poem să faci/din lună." Așa cum se arată în *Ora iluziilor* – „pasărea sculptează/cu aripi încărunțite/cuvinte." Revenirea la simbolul *măiestrei* ne duce cu gândul la asimilarea păsării acesteia cu o imagine repetitivă a sinelui poetic, cu un leitmotiv liric ale cărui ocurențe, în versuri *apofatice* și *catafactice*, deopotrivă, relevă o năzuință a ființei, o căutare cu miză existențială adâncă.

Catafatic, versurile din a doua parte a volumului redimensionează semantic fragmente din povești sacre – *Răstignirea*, de pildă, *Geneza*, mai apoi, transformă cântarea iubirii pierdute în rugă către divinitate, ori descriu mizeria simbolică a celui ce nu doar că *propovăduiește în pustiu*, în cumplită singurătate, dar chiar așteaptă singur, simțindu-se abandonat, taina manifestă a *Învierii*. Toate acestea sunt, însă, în sens catafatic, afirmări asumate ale existenței sacrului, simțit, cunoscut, dorit, temut chiar, și cu atât mai mult perceput ca viu.

Modelul suferinței și al sacrificiului cristic este asumat de către cea ce zămislește lumi din cuvinte ca suferință înțeleasă drept cale către *necuvinte*, sau către acele cuvinte cu sensul întors: „Răstignesc silaba/dezbrăcată de-ntunerice pe cruce/și plâng răstignită și eu/între lume și Dumnezeu."; „sufletu-mi a uitat să mai cânte/stând atârnat de-un trecut/

care umblă prin răni.”; „mama îmi cânta un cântec de moarte./Nani, nani, puiul mamei,/hai sub iarbă-ncetișor/unde coasa nu ajunge, nu mai frânge!” Descântecul acesta este, de altfel, un *descântec de coborâre*, catabazic, izbăvitor de suferință.

Alteori, precum în poemul *Dacă*, o poveste de iubire se reflectă în versuri molcomite metaforic și cromatic, percepută și descrisă liric ca un *război* de tragedie clasică, în care conflictul este de natură interioară, fiind plasat în lăuntrul protagonistului, și se construiește din confruntarea fără soluție dintre *iubire* și *datorie* – „Albastrul l-aș preface în inima bărbatului/care, într-o ținută de-a dreptul bizară,/fără să aibă habar, a comandat un pluton,/ la fel de bizar, visele mele prinse-n/războiul iubirii și-al datoriei în care/m-am înrolat în orașul amurgului nostru.”

Iată o splendidă *Ziua Întâi* – „Era întuneric și era pustiu/nu urlet, nu spaimă, doar gol/iar Duhul se purta pe deasupra/plămădind cer și pământ și lumină/și lumina a-nceput să danseze gavotte/cu bucuria celor Dintâi/pregătind pașii în mijlocul raiului/și încă nu era nimeni să vadă!/ doar Duhul, plimbându-se,/își încălzea vederea în razele/viitoarelor doruri de începuturi/cu fluturi din nimfe odihnind/în coșuri de inimi:/ în al lui Adam și al Evei,/ apoi în al tatii și-al mamei,/în al tău și al meu!/Aripi de lumină pe trupuri/ce vor rămâne în urmă/prea mici pentru/

dorințele mari! / Și a fost lumină!” Aici *Geneza* este reconstituită din recitiri ale versetelor biblice pe coordonatele unei tensiuni lirice, a eului care nu doar asistă, vizionar și privilegiat, la o astfel de deschidere epifanică, ci asimilează simbolic și ființial povestea sacră, asumându-și-o drept o altă ipostază a căutării unui sens al existenței. Cu alte cuvinte, inițierea aceasta, drumul spre sine trecând prin sine, toate se reconfigurează liric pe contraforții unei rețele de simboluri și metafore ce reverberează mitic. Și livresc.

Splendidă este și descrierea căutării – rătăcire a penitentului pentru cauza tuturor, un Hrist abandonat de divinitate *La margine de singurătate* – „La margine de singurătate / îngenuncheat, slăbănogul / trist și ndurerat își cerea iertare. / Ziua îl îmbrăcase / cu-n alt petec de viață, / un alt mâine strâmb, / prins cu ață de straiete / atârnat pe trupu-i de fum / spânzurat pe oase. / Ca în fiecare dimineață / de ceață lăptoasă / și-a luat ziua în cârcă, / și-a pornit cu ea în spinare.” Penitența este viața însăși, chinul este dat de așteptarea Învierii, iar suferința trupului – aflat pe drumul spre izbăvire, recalibrează semantic acea *quête* identitară despre care vorbeam la început. Apariția însăși a acestui Hrist hăituit de timpul care i-a fost dat este replica lirică dată de autoare acestei povești sacre. Și, poate, unul dintre răspunsurile posibile la căutarea de sine.

Că lucrurile pot sta astfel o dovedește revenirea la simbolul măiestrei, în poemul *Hamuri de nori*, corelat zborului închis în vitraliu de catedrală și ceasului privilegiat, de suspendare a cronologiei, în care eul ar dori să stea de vorbă cu Plăsmuitorul măiestrei – „Am nevoie în ceasul acesta,/când vântul stă răstignit/în tăcerile ierbii,/să stau de vorbă/cu Cine te-a plăsmuit.”

Așadar, o carte despre *aripi și cer!* O carte dătătoare de neliniște interpretativă, de deschideri nebănuite spre sensuri multiple, greu de strâns și constrâns în cuvinte, o carte despre căutare – ori despre întrebări, și nu știu dacă și despre răspunsuri. Aceasta doar ea, cartea, o poate, în felul său, spune!

Prof. univ. dr. **Simona Antofi**,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

ARIPI ȘI CER

Ochiul închis
tăia zarea
în așteptare
de meșter.
Captivă-n
obsidianice ziduri,
în somnul zborului
împietrit
în oglinzi translucide,
măiastra
visa aripi și cer.

MĂ GÂNDEAM

Mă gândeam
într-o zi să mai nasc timp
pentru malul încă unui răsărit,
mă gândeam
într-o zi să mai nasc cer
acolo unde zarea se-nchide,
mă gândeam
într-o zi să mai nasc simfonii
pe sufletul ploii limpezind răsărit de amurg,
mă gândeam
într-o zi să mai nasc fluturi
locatari pentru încă o vreme în mine,
mă gândeam
într-o zi să mai nasc ecouri
ale întoarcerii spre elemente mărunte,
mă gândeam
într-o zi să mai nasc o poveste
fără răni de cuvinte,
fără mururi ce se tot prăbușesc,
mă gândeam
într-o zi să mai nasc un alt măr
pentru încă o evă,
să nu fie singulară și liniară.

Mă gândeam,
într-o altă zi:
aș putea să fac altă evă,
alt adam dintr-o coastă de evă?
Din Grădina de Sus
Glasul mi-a spus:
„Ai grijă, ești om,
ai doar aripi de fum,
doar de fum!”
Atunci
am căzut cu fața-n pământ
și am plâns.

SAPĂ,
OMULE FÂNTÂNĂ!

Câinele pământului
smulge coama vântului,
colții lui de cremene
rup din pânțele de lună
ca s-o facă mătrăgună
și tot țipă ne-ncetat
pe pământul însetat
sânge, sânge, sângere
din luceferi plângere
și din stele căzătoare
tot fuioare de-ntristare
pe pământul care moare!
Apa din fântâna rea
nimenea n-o poate bea.
Haide, omule fântână,
sapă, sapă pân-oi da
din nou de apă
ca să scapi pământ
de moarte și să faci
cuvânt din humă
și poem să faci
din lună.

ARUNC CU PIETRE
ÎN TIMP

Arunc cu pietre în timp,
ochii se scaldă-n amurguri,
pe tâmplă doarme o pasăre albă,
în mine miroase-a legendă
o fâșie de geamăt e ana
din zidul suspinului
cerând îndurare.

Arunc cu pietre în timp
să n-aud glasul luntrașului
ce chema-asfințitul.

Arunc cu pietre în timp
să-i rănesc trecerea,
poate-o să-l doară
și pe el stingerea!

O PASĂRE
SCULPTEAZĂ

O pasăre umblă sub cer,
colțuri de tăceri albe
leagă zori și amurguri
de pe un mal pe altul
și-și țipă limanul
în venele zilei.
Gânduri încolțesc zboruri,
pasărea sculptează
cu aripi încărunțite
cuvinte
pe trupul timpului
ce-mi respiră
văzduhul.